

Anonimizuota versija

Vertimas

C-687/19 - 1

Byla C-687/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. rugsėjo 18 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Cour d'appel de Mons (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. rugsėjo 5 d.

Apeliantė (atsakovė pirmojoje instancijoje):

Ryanair Ltd

Kita apeliacinio proceso šalis (ieškovė pirmojoje instancijoje):

PJ

<...>

<...>(orig. p. 2)

Byloje

Ryanair Ltd <...>,

apeliantė,

<...>

prieš

PJ <...>,

kitą apeliacinio proceso šalį

<...> (orig. p. 3) <...> [proceso eiga]

I. Apeliacinio skundo priimtumas

Apeliacinis skundas <...> yra priimtinas. <...>

II. Ginčo faktinės aplinkybės ir šiuo metu nagrinėjamas dalykas

PJ pareiškė ieškinį bendrovei <...> RYANAIR <...> siekdama, kad iš jos jai būtų priteistas žalos atlyginimas: pagrindinė 60 000 EUR suma (atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjant bylą pirmosios instancijos teisme ji gali būti padidinta arba sumažinta) ir preliminariai 2 000 EUR įvertinta suma, neskaitant kompensacinių palūkanų, skaičiuojamų nuo 2015 m. vasario 25 d.

Per 2018 m. sausio 24 d. teismo posėdį PJ pareikalavo prieš priimant sprendimą paskirti medicinos ekspertą, kad jis įvertintų jos patirtą žalą.

Už akių priimtu sprendimu dėl bendrovės <...> RYANAIR <...> PJ iš šios bendrovės buvo priteista preliminariai įvertinta 1 500 EUR suma, be to, paskirtas ekspertas RI.

<...> (orig. p. 4)

III. Apeliacinio skundo pagrindas

III.1. Svarbios faktinės aplinkybės

1. 2015 m. vasario 25 d. kita apeliacinio proceso šalis kartu su savo 9 mėnesių vaiku SH iš Barselonos skrido į Šarlerua (skrydis Nr. FR2829).
2. Lėktuvui skrendant virš Pirėnų kalnų, dėl didelės turbulencijos buvo sužeistos dvi įgulos narės: viena stiuardėsė pargriuvo ant grindų, o kitai sužeista kulkšnis, kliudžius maisto vežimėliui. Lėktuvas buvo nukreiptas į Bordo, kad būtų suteikta pagalba abiem sužeistosioms.
3. Į Šarlerua oro uostą jis atskrido pavėlavęs penkiomis valandomis.
4. Kita apeliacinio proceso šalis teigia, kad po šių įvykių ji patyrė didelį šoką ir kenčia nuo potrauminio streso sindromo, dėl kurio tapo neįgali; ji prašo priteisti iš apeliančės šios žalos atlyginimą.
5. Kita apeliacinio proceso šalis pateikė:
 - psichiatro TG pasirašytą 2015 m. rugpjūčio 17 d. pažymą, kurioje pakartojamas kitos apeliacinio proceso šalies pasakojimas, patikslinama, kad po šių įvykių ji

bijo naudotis bet kokios rūšies transporto priemonėmis ir iš naujo prisimena išgyventas sunkias akimirkas, taip pat padaryta tokia išvada: „Manau, kad šiai pacientei būdingi tipiški potrauminio streso požymiai, dėl kurių ji tapo neįgali, ir jai reikės psichologo pagalbos bei gydymo vaistais“,

- tris pažymas <...>, kuriose nurodyta, kad po aptariamų įvykių kitai apeliacinio proceso šaliai taikytas tęstinis gydymas nuo 2015 m. balandžio 28 d.,
- 2017 m. kovo 20 d. VF pažymą, kurioje teigiama, kad nuo 2015 m. vasario 25 d. kita apeliacinio proceso šalis kenčia nuo pokomocinio sindromo: patiria nerimą, miego sutrikimų, nustatyta S1 dešinioji juosmens radikulopatija,
- 2017 m. vasario 21 d. atlikto rentgeno tyrimo rezultatus; tyrime pateikta tokia išvada: „L5–S1 diskų išvarža dešinėje, viršutinėje dalyje, pažeidusi dešiniąją S1 nervo šaknelę.“ (orig. p. 5)

III.2. Ginčai

6. Apeliantė teigia, kad:

- yra suėjęs ieškinio senaties terminas,
- nagrinėjamu atveju žalos atlyginti neįmanoma, nes nebuvo nelaimingo atsitikimo ir, be kita ko, kūno sužalojimo, kaip tai suprantama pagal 1999 m. gegužės 28 d. Monrealio konvencijos dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo 17 straipsnio 1 dalį,
- neįrodytas priežastinis ryšys.

III.2.1. Senaties terminas

- 7–16. <...> (orig. p. 6) <...>
17. Taigi ieškinio senaties terminas nėra suėjęs <...>.

III.2.2. Sąvoka „nelaimingas atsitikimas“

- 18–20. <...> (orig. p. 7) <...>
21. Nagrinėjamu atveju pateiktais dokumentais įrodyta, kad vykdant aptariamą skrydį lėktuve staiga prasidėjo didelė turbulencija, dėl kurios dvi įgulos narės patyrė kūno sužalojimų ir lėktuvą reikėjo nukreipti kitu maršrutu.

III.2.3. Sąvoka „kūno sužalojimas“

22. Tam, kad galėtų gauti kompensaciją, kita apeliacinio proceso šalis taip pat turi įrodyti, kad dėl šio netikėto ir staigaus įvykio patyrė kūno sužalojimą.
23. Kita apeliacinio proceso šalis niekada neteigė, kad buvo sužeista dėl vykdančiam aptariamą skrydį patirtos turbulencijos; ji to nenurodė ir dokumente dėl bylos iškelimo, kuriame pažymi, kad dėl įvykių patyrė stiprų šoką ir traumą, tačiau nemini jokio fizinio sužalojimo. <...>
24. <...> (orig. p. 8)
25. Vis dėlto apeliantė tvirtina, kad vien dėl psichikos sužalojimų kompensacija nemokama tiek pagal Monrealio konvencijos 17 straipsnio 1 dalį, kurioje nurodytas sveikatos [kūno] sužalojimas, tiek pagal Reglamentą (EB) Nr. 889/2002 ir apeliantės bendrąsias sąlygas, kurios šalims turi įstatymo galią.
26. 2002 m. gegužės 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 889/2002, iš dalies keičiančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2027/97 dėl oro vežėjo atsakomybės nelaimingų atsitikimų atveju, 4 konstatuojamojoje dalyje primenama, kad Monrealio konvencijoje numatyta neribotos atsakomybės sistema oro transporto keleivių mirties ar sužeidimo atveju.
27. Šio reglamento 2 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad reglamente vartojamos sąvokos, neapibrėžtos 1 dalyje, atitinka tas, kurios vartojamos Monrealio konvencijoje. Jo konstatuojamosiose dalyse primenama, kad kuriant saugią šiuolaikinę oro transporto sistemą neribotos atsakomybės sistema mirties ar sužeidimo atveju keleiviams yra tinkama.
28. To paties reglamento 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Bendrijos oro vežėjo atsakomybę už keleivius ir jų bagažą reglamentuoja visos su tokia atsakomybe susijusios Monrealio konvencijos nuostatos. Šio reglamento priede numatyta, kad atsakomybei už keleivio sužeidimą ar mirtį nėra jokių finansinių ribų.
29. Apeliantės bendrosiose sąlygose primenama, kad tarptautiniam transportui, kaip antai apibrėžtam konvencijoje, taikomos konvencijoje ir Tarybos reglamente Nr. 2027/97 (iš dalies pakeistame Reglamente Nr. 889/2002) nustatytos atsakomybės taisyklės, taip pat šios sąlygos, kurių 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „keleivio mirties, sužeidimo ar bet kokio kito kūno sužalojimo atveju mūsų atsakomybei netaikoma jokia viršutinė finansinė riba <...>“.
30. Apeliantė neginčija, kad Reglamentu Nr. 2027/97 nėra iš dalies pakeistas Monrealio konvencijos turinys.
31. Sąvoka „kūno sužalojimas“ neapibrėžta nei Monrealio konvencijoje, nei Reglamente (EB) Nr. 889/2002. Įprasta sąvokos „sužalojimas“ reikšmė yra tokia: „sunkus organo pokytis dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo (sužeidimo, kontuzijos,

nudegimo)“, o „kūno“ sąvoka reiškia tai, kas „susiję su kūnu“ (fiziniu) (žr. *Le Robert illustré*, 2012). **(orig. p. 9)**

32. Apeliantė pateikia toliau nurodytus argumentus.

Potrauminis stresas, kaip antai nurodytas kitos apeliacinio proceso šalies, nėra „kūno sužalojimas“, kaip tai suprantama pagal Monrealio konvenciją. Tai, kad psichologinė žala nekompensuojama kaip atlygintina žala, nėra naujas dalykas. Jau prieš įsigaliojant Monrealio konvencijai Varšuvos konvencijos 17 straipsnyje buvo nustatyta labai panaši sistema. Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiasis Teismas byloje *Floyd* priėmė pamatinį sprendimą (1991 m. balandžio 17 d. JAV Aukščiausiojo Teismo sprendimas *Eastern Airlines, Inc. V. Floyd*, 499 US 530 (1991)), kuriame nurodė: „Net jei galėtume pritarti tam, kad pageidautina kaip politinį tikslą nustatyti vien psichologinės žalos atlyginimą, negalime jo nustatyti, nes atsižvelgiant į 17 straipsnį nėra realių įrodymų, kad to norėjo konvenciją pasirašiusios šalys. Kaip kalbėjome, tokio ketinimo aiškiai nerodo nei formuluotė, nei *travaux préparatoires*, nei vienas po kito pateikti 17 straipsnio išaiškinimai.“

Iš Monrealio konvencijos *travaux préparatoires* matyti, kad kai kurios Skandinavijos šalys siekė šalia kūno sužalojimų nurodyti psichinės sveikatos sutrikdymą (*International Civil Aviation Organization, International Conférence on Air Law*, Monrealis, 1999 m. gegužės 10–28 d., 1 t., *Minutes*, p. 67).

Vis dėlto pasibaigus su konvencija susijusiems darbams visiškai sąmoningai šis kelias nepasirinktas ir nuspręsta konvencijoje nurodyti tik kūno sužalojimus.

Be to, tai, kad Monrealio konvencijoje nereglamentuojami psichinės sveikatos sutrikdymai, patvirtina ir 1952 m. Romos konvencijos dėl [užsienio orlaivių] sausumoje padarytos žalos tretiesiems asmenims peržiūros komiteto pasirinkimas, nes 2009 m. gegužės 2 d. Konvencijos dėl orlaivių padarytos žalos tretiesiems asmenims atlyginimo (jos neratifikavo Belgija) 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad *žala, patirta dėl mirties, kūno sužalojimo ar psichinės sveikatos sutrikdymo, neatlyginama. Žala, patirta dėl psichinės sveikatos sutrikdymo, atlyginama tik tuo atveju, jei ji atsirado dėl pripažįstamos psichikos ligos, kuria asmuo susirgo dėl kūno sužalojimo arba dėl to, kad tiesiogiai patyrė neišvengiamą mirties grėsmę ar kūno sužalojimą.*

Ši konvencija yra vienintelis su oro transportu susijęs teisės aktas, pagal kurį tam tikros kategorijos nukentėję asmenys tiksliai apibrėžtais atvejais gali siekti, kad jiems būtų atlyginta psichologinė žala. **(orig. p. 10)**

Tarptautinės teisės aktų leidėjas tokį reglamentavimą pasirinko ne atsitiktinai, o siekdamas užtikrinti, kad būtų rastas vienodas, pagrįstas ir suderintas kompromisas, suderinus, pirma, keleivių interesų apsaugą ir, antra, oro transporto, kaip veiklos, kuria siekiama sudaryti sąlygas laisvam asmenų ir prekių judėjimui, skatinimą atsižvelgiant į socialinius ir komercinius aspektus.

Priėmus bet koki kitą sprendimą būtų suteikta galimybė bet kuriam keleiviui, teigiančiam, kad naudodamasis tam tikros rūšies transporto priemone patyrė bet kokio pobūdžio psichologinių nepatogumų, pareikšti nepagrįstus ieškinius dėl žalos atlyginimo.

33. Kita apeliacinio proceso šalis pateikia toliau nurodytus argumentus.

Byloje *Floyd JAV Aukščiausiasis Teismas* nagrinėjo klausimą, susijusį vien su psichinės sveikatos sutrikdymu, o ne klausimą dėl psichinės sveikatos sutrikdymo ir kartu patirto fizinio sužalojimo arba klausimą dėl psichinės sveikatos sutrikdymo, pasireiškusio patyrus fizinį sužalojimą.

Be to, išnagrinėjus bylą *Floyd*, byloje *Weaver prieš Delta Airlines* ieškovė nurodė, kad buvo labai išsigandusi per avarinį tūpimą ir jai diagnozuotas potrauminio streso sindromas; ji teigė, kad naujausi pažangūs medicininiai tyrimai rodo, jog dėl labai didelio streso atsiranda fizinį smegenų pažeidimų, t. y. smegenų hipokampo dalys fiziškai nyksta arba atrofuojasi. Teismas tokiam argumentui pritarė ir šias aplinkybes laikė pakankamomis (*US District Court for the District of Montana, Weaver v. Delta Airlines, Inc., 56 F. Supp. 2 d 1190 (D.Mont.1999), 3 juin 1999*).

Galima kelti klausimą, kokia yra fizinį sužalojimą nuo psichinės sveikatos sutrikdymo skirianti riba.

Priėmus sprendimą byloje *Floyd*, JAV ir Švedijos bei Norvegijos atstovai rengiant Monrealio konvenciją norėjo papildomai įrašyti sąvoką „psichinės sveikatos sutrikdymas“; vis dėlto jiems pasipriešino daug kitų šalių atstovų, teigusių, kad to nereikia, nes sąvoka „kūno sužalojimas“ jau apima ir sąvoką „psichologinės sveikatos sutrikdymas“; tai patvirtino rengiant Monrealio konvenciją dalyvavęs Prancūzijos atstovas, kuris nurodė, kad sąvoka „kūno sužalojimas“ kartu apima ir psichinės bei fizinės sveikatos sutrikdymus (*International Civil Aviation Organization, International Conférence on Air Law, (convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air), Montreal (10-28 May, 1999), Minutes, Doc. 9775- DC/2, p. 68, 36 punktas (2001)*).

Tuo atveju, kai kyla abejonių dėl bendrųjų sąlygų, reikia taikyti *Code civil belge* (Belgijos civilinis kodeksas) 1162 straipsnį. (**orig. p. 11**)

34. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti prejudicinį sprendimą dėl Sutarčių išaiškinimo ir Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų galiojimo ir išaiškinimo.

Kadangi aiškinti Europos Sąjungos teisę turi Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, prieš priimant sprendimą dėl esmės reikia jam pateikti šio sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodytą prejudicinį klausimą.

Remdamasis šiais motyvais,

<...>

prieš priimdamas sprendimą dėl esmės, pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar 2002 m. gegužės 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 889/2002, iš dalies keičiančio Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2027/97 dėl oro vežėjo atsakomybės nelaimingų atsitikimų atveju, 2 straipsnio 2 dalis ir atitinkamai 1999 m. gegužės 28 d. Monrealio konvencijos dėl tam tikrų tarptautinio vežimo oru taisyklių suvienodinimo 17 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad remiantis šiomis nuostatomis negalima kompensuoti psichinio pobūdžio žalos, kaip antai padarytos potrauminio streso?“

[parašai]

<...> (orig. p. 12) <...>

DARBINIS VERTINIMAS